

Warszawa, 23 kwietnia 2013 r.

Informacja sygnałna

WYNIKI BADAŃ GUS

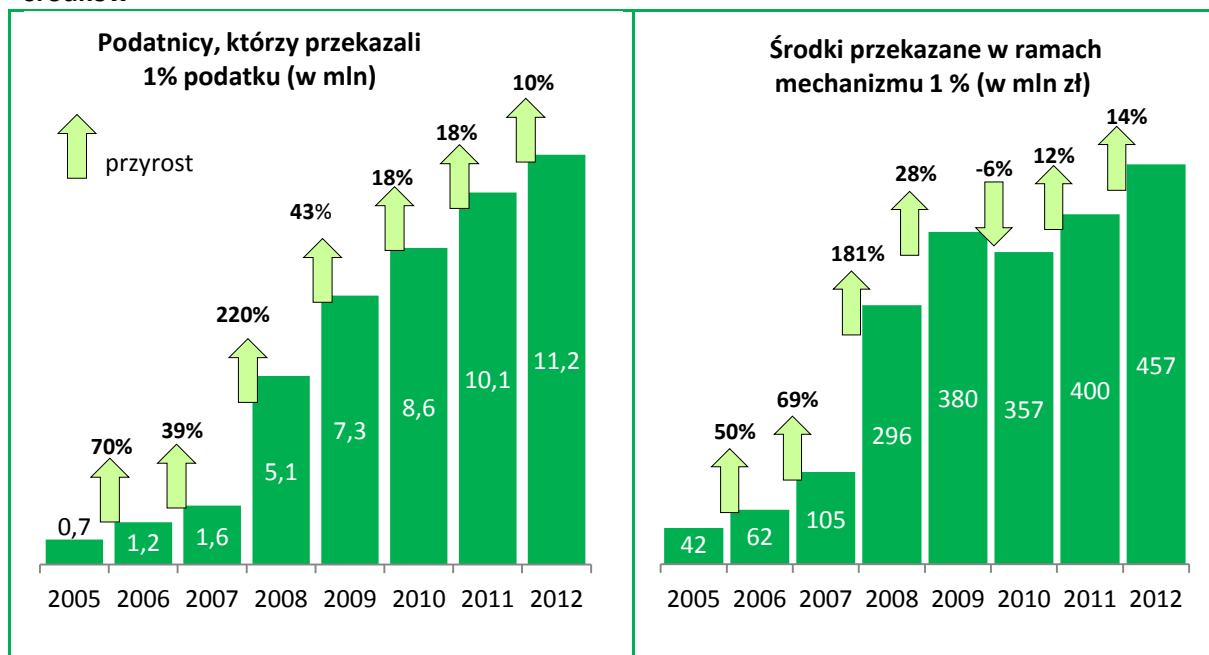
Organizacje pożytku publicznego i 1%

- wstępne wyniki badania na formularzu SOF-5 za 2011 r.

W kwietniu br. mija 10 lat od uchwalenia *ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, która wprowadziła możliwość uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego. Najbardziej znanym przywilejem organizacji pożytku publicznego (OPP) jest możliwość otrzymywania środków z 1% podatku należnego od osób fizycznych.

Jak widać na wykresie 1. podatnicy w coraz większym stopniu korzystają z mechanizmu 1%: w 2005 r. skorzystało z niego tylko 3% osób uprawnionych, zaś w 2012 r. było to już 43%, tj. 11 mln osób. Konsekwencją wzrostu liczby osób decydujących się na odpis 1% jest też prawie 11-krotny wzrost ogólnej kwoty środków przekazanych z tego tytułu uprawnionym organizacjom (z 42 mln zł do 457 mln zł).

Wykres 1. Wzrost liczby podatników przekazujących 1% podatku oraz sumy przekazanych środków¹

Źródło danych: Ministerstwo Finansów; opracowanie GUS.

¹ Dane prezentowane są według roku, w którym środki zostały przekazane OPP, a nie roku, którego dotyczyło zeznanie podatkowe, np. dane za rok 2012 dotyczą odpisu 1% od podatku za 2011 r.

Do rozwoju mechanizmu 1% przyczyniła się zmiana formy przekazywania środków (od 2008 r. urzędy skarbowe a nie sami podatnicy przekazują pieniądze na rzecz OPP) a także rosnąca aktywność organizacji pożytku publicznego. Starają się one przekonać do wsparcia swojej działalności jak najwięcej podatników inwestując w niektórych przypadkach dość pokaźne sumy w kampanie informacyjne czy promocyjne.

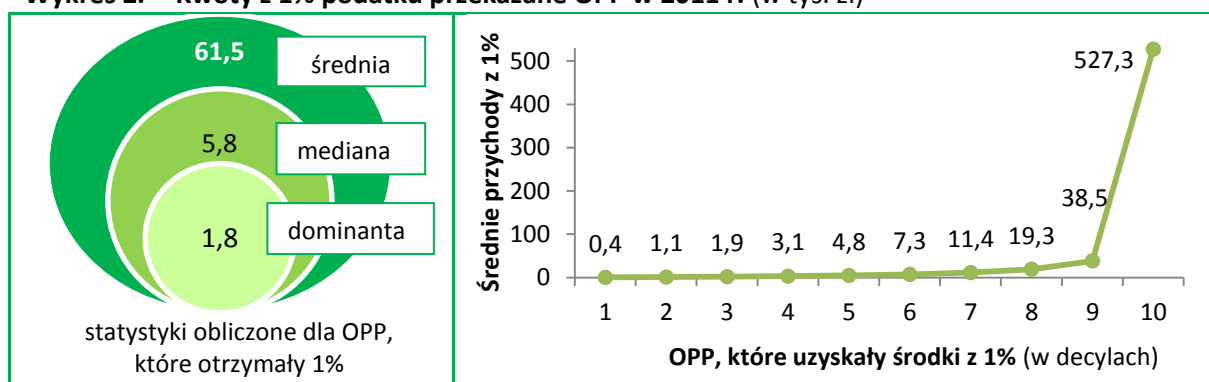
Zrealizowane przez GUS w 2012 r. badanie *Potencjał kooperacyjny, zarządzanie oraz działania komunikacyjne wybranych organizacji non-profit* (formularz SOF-5) dostarcza danych, które mogą mieć duże znaczenie w aktualnej debacie publicznej nt. korzyści i kosztów związanych z funkcjonowaniem odpisu 1% podatku PIT.

JAKIE KWOTY Z 1% PODATKU UZYSKAŁY OPP ?

Na początku 2011 r. w KRS zarejestrowanych było 8,2 tys. organizacji pożytku publicznego, z czego 7,3 tys. prowadziło aktywną działalność, a 6,7 tys. było uprawnionych do otrzymania odpisu 1% z podatków za 2010 r.² Podatnicy zdecydowali o przekazaniu 1% swojego podatku na rzecz 6,5 tys. OPP, które stanowiły 97% uprawnionych organizacji. W stosunku do zbiorowości wszystkich działających wówczas stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego oraz społecznych podmiotów wyznaniowych (w sumie 80,4 tys. podmiotów) liczba organizacji otrzymujących środki z 1% PIT stanowiła zaledwie 8%. W porównaniu do ogólnej kwoty przychodów wszystkich wymienionych organizacji pozarządowych środki z mechanizmu 1% stanowiły w 2010 r. niespełna 2%.³

Wpływy z 1% podatku, które w 2011 r. wyniosły łącznie ponad 400 mln zł nie były równomiernie rozłożone pomiędzy wspomniane 6,5 tys. organizacji pożytku publicznego. Średnia kwota przypadająca na jedną organizację, która otrzymała środki z odpisu wyniosła 61,5 tys. zł, jednak połowa z OPP, które uzyskały takie przychody otrzymała kwoty nie większe niż 5,8 tys. zł, a najczęściej występującą sumą było zaledwie 1,8 tys. zł.

Wykres 2. Kwoty z 1% podatku przekazane OPP w 2011 r. (w tys. zł)

Źródło danych: Ministerstwo Finansów; opracowanie GUS.

Spośród 6,5 tys. OPP, które otrzymały środki z odpisu PIT, 745 organizacji otrzymało środki nie mniejsze niż 50 tys. zł, w tym środki przekraczające 1 mln zł otrzymało 50 organizacji. Grupa tych 50 organizacji kumulowała ponad połowę (54%) sumy środków przekazanych z 1% PIT.

² Ustawodawca ograniczył grupę OPP mogących korzystać z 1% podatku. Uprawnione są tylko te organizacje pożytku publicznego, które dopełnią obowiązku przekazania sprawozdania merytorycznego i finansowego do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. MPiPS co roku publikuje listę OPP uprawnionych do korzystania z 1% (<http://www.mpips.gov.pl/bip/wykaz-organizacji-pozytku-publicznego/>).

³ Podstawowe dane o wybranych organizacjach trzeciego sektora w 2010 r., GUS, Warszawa 2013, s. 9 (www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/GS_podstawowe_wybranych_2010.pdf)

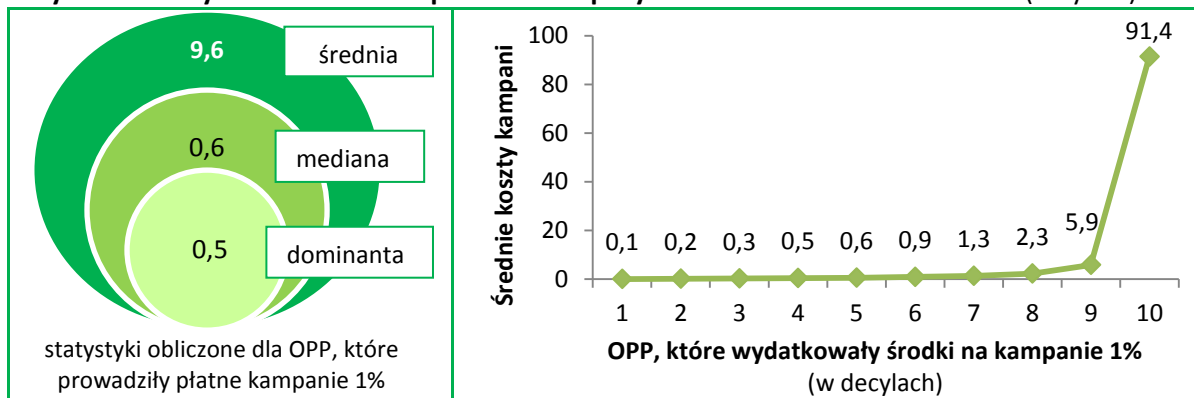
ILE OPP WYDAJĄ NA POZYSKANIE 1% ?

Organizacje pożytku publicznego chcąc zwiększyć swoje szanse na uzyskanie środków z 1% podatku podejmują działania informacyjne i promocyjne. W świetle wyników badań GUS przeprowadzonych na formularzu SOF-5, w 2011 r. kampanie informacyjne na rzecz pozyskania środków z mechanizmu 1% prowadziło 71% OPP, w tym połowa z nich ponosiła z tego tytułu pewne koszty. Tak więc jedna trzecia organizacji pożytku publicznego inwestowała swoje środki, licząc na pomnożenie wydatkowanej kwoty. Kluczowym pytaniem jest - jak duże były koszty tych kampanii?

Łącznie deklarowane przez OPP wydatki na działania informacyjne i promocyjne związane z pozyskiwaniem odpisu z PIT wyniosły 22 mln zł, co stanowiło 7% ogólnej kwoty otrzymanej z 1% PIT.

Wydatki na kampanie informacyjne, podobnie jak środki uzyskiwane z 1%, nie rozkładały się równomiernie. Wśród organizacji, które prowadziły odpłatne kampanie, jedna organizacja wydała średnio na ten cel 9,6 tys. zł, natomiast połowa organizacji wydała nie więcej niż 600 zł, a dominującą kwotą, czyli wydatkowaną przez największą liczbę organizacji było 500 zł.

Wykres 3. Wydatki OPP na kampanie w celu pozyskania środków z 1% w 2011 r. (w tys. zł)

Również wskaźnik udziału kosztów kampanii w przychodach uzyskiwanych przez poszczególne OPP w 1% PIT był mocno zróżnicowany. Wskaźnik tych kosztów wyniósł średnio 12%. Taka wartość wskaźnika jest związana z tym, że w połowie organizacji udział poniesionych kosztów nie przekroczył 5%, a jednocześnie w górnym decylnie organizacji mających najwyższy udział kosztów uzyskania środków z 1% wyniósł średnio 30%.

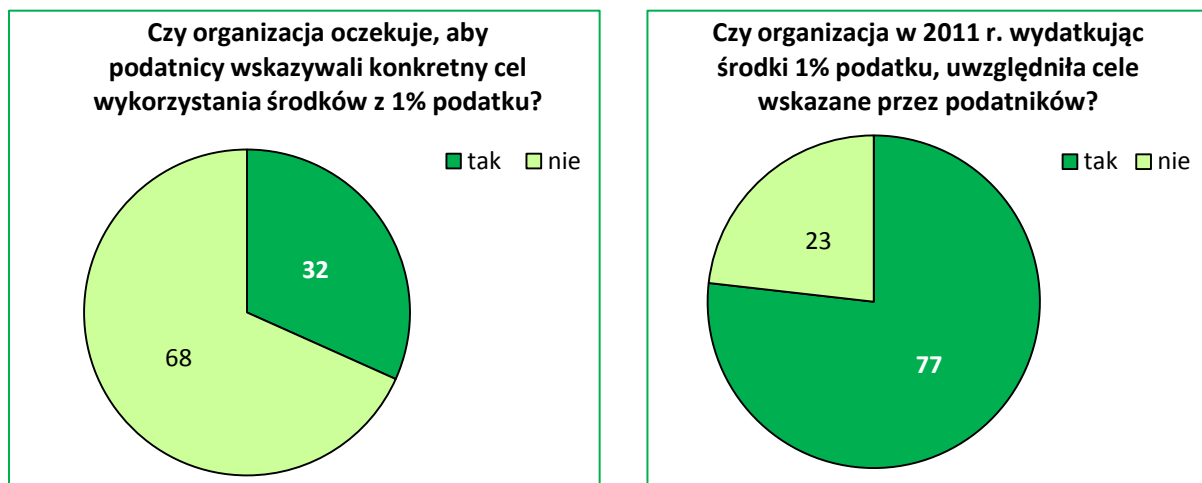
Rysunek 1. Środki z 1% podatku pozyskane przez OPP w 2011 r.

OPINIE I PRAKTYKA DZIAŁANIA OPP W SPRAWIE WSKAZYWANYCH PRZEZ PODATNIKÓW CELÓW WYDATKOWANIA ŚRODKÓW Z 1%

Od kilku lat w okresie, kiedy osoby fizyczne wypełniają swoje roczne zeznania podatkowe (PIT) w mediach i środowisku pozarządowym powraca dyskusja, czy podatnicy powinni mieć możliwość wskazywania celu, a nawet konkretnego beneficjenta, na rzecz którego OPP mają przeznaczyć środki z 1% podatku, czy też należy pozostawić decyzję o celu wydatkowania środków samym organizacjom.

Wykres 4. Oczekiwania OPP w stosunku do wskazywania celu wydatkowania środków z 1% oraz sposób wydatkowania przez nie tych środków

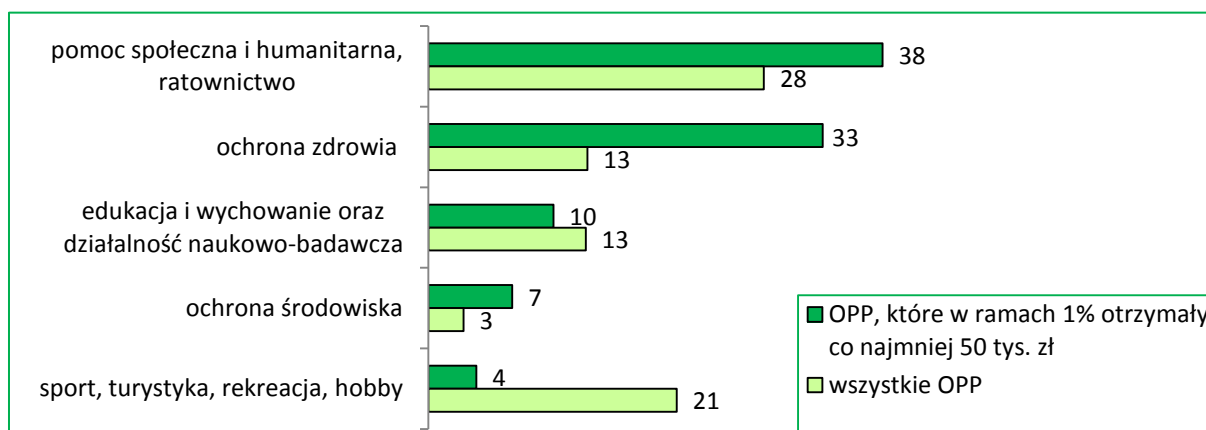
Zgodnie z obowiązującymi przepisami cele wydatkowania 1% wskazane przez podatników nie muszą być respektowane przez OPP, jednak w świetle wyników przeprowadzonego przez GUS badania (formularz SOF-5), co trzecia organizacja otrzymująca środki z 1% oczekuje, że podatnicy będą takie cele wskazywali. Ponadto zdecydowana większość z pozyskujących odpisy z PIT organizacji zadeklarowała, że wydatkuje te środki zgodnie ze wskazaniami podatników (77%). Warto dodać, że spośród pozostałych OPP, które nie kierowały się preferencjami osób przekazujących (23%) była też grupa organizacji, które nie robiły tego, gdyż nie otrzymały żadnych wskazań od podatników.

CZYM ZAJMUJĄ SIĘ ORGANIZACJE, KTÓRE OTRZYMAŁY DUŻE ŚRODKI Z 1% ?

Zbiorowość OPP, które w 2011 r. otrzymały co najmniej 50 tys. zł z 1% podatku (745 organizacji) różniła się znacznie od populacji wszystkich OPP działających w tymże roku, nie tylko pod względem liczebności (745 wobec 7,3 tys.), ale także pod względem głównej dziedziny działalności prowadzonej przez analizowane organizacje.

Choć w obu grupach najczęściej występowały organizacje zajmujące się *pomocą społeczną i humanitarną, ratownictwem* to jednak wśród OPP, które uzyskały co najmniej 50 tys. zł z mechanizmu 1% - udział „organizacji pomocowych” był o 10 p. proc. wyższy. Jeszcze większa „nadwyżka” dotyczyła *ochrony zdrowia*. OPP działające głównie w tej dziedzinie miały w zbiorowości organizacji uzyskujących znaczne środki z 1% podatku znacznie większy udział niż to miało miejsce w strukturze ogółu OPP (nadwyżka o 20 p. proc.).

Wykres 5. Zbiorowość OPP działających w 2011 r. oraz podzbiorowość OPP mających przychody z 1% nie mniejsze niż 50 tys. zł, według najważniejszej dziedziny działalności tych organizacji (w %)

Odwrotna relacja, tj. mniejszy niż wśród OPP ogółem udział danej dziedziny wśród organizacji uzyskujących dochody z 1% w wysokości 50 tys. zł lub więcej dotyczyła dwu obszarów *sportu, turystyki, rekreacji i hobby* oraz *kultury i sztuki*.

Struktura porównywanych zbiorowości nie różniła się istotnie pod względem udziału organizacji zajmujących się edukacją i badaniami naukowymi.

Wśród organizacji, które pozyskały z 1% odpisu kwoty powyżej 1 mln zł nadreprezentacja organizacji zajmujących się *ochroną zdrowia* była jeszcze bardziej wyraźna - udział organizacji zdrowotnych wynosił aż 42%.

Ten niewątpliwý sukces organizacji zdrowotnych może wiązać się z prowadzeniem przez nie dużych kampanii zachęcających do przekazywania na ich rzecz 1% podatku - mediana kosztów tych organizacji była 2-krotnie wyższa niż wśród wszystkich OPP prowadzących płatne kampanie. Odwaga organizacji zdrowotnych w inwestowaniu środków na działania informacyjno-promocyjne była - jak się wydaje - oparta na dobrym rozeznanii wrażliwości polskiego społeczeństwa w zakresie pomocy osobom chorym, szczególnie dzieciom. Taką tezę potwierdzają bardzo niskie średnie wskaźniki kosztów uzyskania środków z 1% podatków (9%).

Odwrotne zjawisko stwierdzono wśród „sportowo-rekreacyjnych” i „kulturalnych” OPP. Organizacje pożytku publicznego działające w tych obszarach wydawały mało na pozyskanie 1% (mediana wydatków na kampanie promocyjne były na poziomie 0,3 i 0,4 tys. zł, podczas gdy analogiczna mediana dla zbiorowości OPP inwestujących w promocję ogółem wynosiła 0,6 tys. zł), i uzyskiwały też relatywnie małe kwoty z odpisów podatkowych. W rezultacie - „sportowo-rekreacyjne” i „kulturalne” OPP miały dość wysokie wskaźniki kosztów (średnio 17% i 15%).

PODSUMOWANIE

- 10 lat temu uchwalono *ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. Od wejścia w życie tej ustawy stale rośnie liczba organizacji pożytku publicznego, liczba organizacji otrzymujących środki z 1% PIT oraz suma przekazywanych z tego tytułu pieniędzy.
- W 2012 r. 11 mln podatników przekazało odpisy swoich podatków na kwotę 457 mln zł.
- W 2011 r. środki z 1% podatku na kwotę 400 mln zł otrzymało 6,5 tys. organizacji pożytku publicznego.

- W stosunku do zbiorowości wszystkich działających w 2011 r. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego oraz społecznych podmiotów wyznaniowych (w sumie 80,4 tys. podmiotów) liczba organizacji otrzymujących środki z 1% PIT stanowiła zaledwie 8%.
- W porównaniu do ogólnej kwoty przychodów wszystkich wymienionych organizacji pozarządowych środki z mechanizmu 1% stanowiły niespełna 2% (dane z badań SOF-1 i SOF-4 za 2010 r.)
- Rozkład kwot uzyskanych z 1% był bardzo nierównomierny:
 - chociaż średnia kwota przypadająca na jedną OPP w 2011 r. wynosiła 61,5 tys. zł, to jednak połowa z organizacji, które pozyskały środki z 1% otrzymała kwoty nie większe niż 5,8 tys. zł;
 - ponad połowa wszystkich środków z 1% (54%) kumulowała się w 50 organizacjach, z których każda otrzymała środki przekraczające 1 mln zł.
- Spośród OPP, które otrzymały odpisy z 1% podatku niespełna jedna trzecia zadeklarowała, że nie prowadziła działań informacyjnych ani promujących w celu pozyskania odpisu z PIT (29%), jedna trzecia przyznała, że prowadziła takie działania ale nie wiązało się to z ponoszeniem kosztów finansowych (36%), a pozostała jedna trzecia stwierdziła, że dokonała pewnych wydatków na prowadzenie mniejszych lub większych kampanii informacyjnych lub promocyjnych (35%).
- Łącznie deklarowane przez OPP wydatki na działania informacyjne i promocyjne związane z pozyskiwaniem odpisu z PIT wyniosły 22 mln zł, co stanowiło 7% ogólnej kwoty otrzymanej z 1% PIT.
- Rozkład kwot wydatkowanych na kampanie w celu pozyskania środków z mechanizmu 1% był bardzo nierównomierny - wśród organizacji, które prowadziły odpłatne kampanie informacyjne lub promocyjne, jedna organizacja wydała średnio na ten cel 9,6 tys. zł, natomiast połowa organizacji wydała nie więcej niż 600 zł.
- Wskaźnik udziału kosztów kampanii w przychodach uzyskiwanych przez poszczególne OPP z 1% PIT był mocno zróżnicowany:
 - wskaźnik tych kosztów wyniósł średnio 12%, ale w połowie organizacji udział poniesionych kosztów nie przekroczył 5%,
 - w górnym decylnie organizacji mających najwyższy udział kosztów uzyskania środków z 1% wyniósł średnio 30%.
- Duże koszty kampanii, ale też ponad dziesięciokrotnie wyższe od nich przychody z 1% odnotowano wśród organizacji działających w obszarach o dużej wrażliwości społecznej – wśród OPP działających w *ochronie zdrowia* średni wskaźnik kosztów wyniósł 9%.
- Niskie nakłady na działania informacyjno-promocyjne i stosunkowo małe środki uzyskane z 1% odnotowano wśród organizacji zajmujących się mniej wrażliwymi obszarami takimi jak *sport i rekreacja* czy *kultura*; średnie wskaźniki kosztów dla organizacji działających w tych dziedzinach wyniosły odpowiednio 17% i 15%.

ANEKS METODOLOGICZNY

W notatce zostały przedstawione wstępne wyniki nowego badania GUS *Potencjał kooperacyjny, zarządzanie oraz działania komunikacyjne wybranych organizacji non-profit* zrealizowanego w 2012 r. przy wykorzystaniu formularza SOF-5. Badanie zostało przeprowadzone wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz jednostek Kościoła katolickiego lub innych kościołów i związków wyznaniowych prowadzących działalność społeczną. Operat do badania był przygotowany na podstawie Bazy Jednostek Statystycznych - baza ta oparta jest na rejestrze REGON i podlega aktualizacji danymi ze źródeł administracyjnych np. z Krajowego Rejestru Sądowego.

Badanie SOF-5 było realizowane, jako badanie pełne w zakresie organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego lub zatrudniających więcej niż 9 osób; pozostałe jednostki były objęte badaniem reprezentacyjnym. W badaniu reprezentacyjnym zastosowano warstwowy schemat losowania na podstawie warstw formy prawnej i rozmieszczenia terytorialnego (województwa, z wyodrębnieniem m.st. Warszawa). Do próby zostało dobranych ponad 20% jednostek z danej warstwy. Zastosowano alokację proporcjonalną uzupełnioną dodatkowym kryterium zapewniającym, że liczba jednostek nie mogła być mniejsza niż 400 dla każdej kategorii z ww. warstw. Ostatecznie w kartotece badania znalazło się 21,9 tys. podmiotów tj. 23% liczby jednostek znajdujących się w operacie.

Dane zbierane były przez Urząd Statystyczny w Krakowie metodą papierowo-pocztową (46%) oraz elektroniczną przez Portal Sprawozdawczy (54%). W sumie zebrano ponad 16 tys. wypełnionych formularzy. Dane te uogólniono na całą populację stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych, które prowadziły działalność w 2011 r. (78,1 tys.). Do uogólnienia wyników wykorzystano dane ze źródeł administracyjnych (m.in. ZUS i Ministerstwo Finansów).

Notatkę opracowali:

Dep. Badań Społecznych i Warunków Życia GUS:

Karolina Goś-Wójcicka
Sławomir Nałęcz

Urząd Statystyczny w Krakowie:

Dorota Olszewska
Tomasz Sekuła

Kontakt w sprawach merytorycznych:

Karolina Goś-Wójcicka, tel. 22 608-31-79;
e-mail: k.gos-wojcicka@stat.gov.pl

Rozpowszechnianie:

Rzecznik Prasowy Prezesa GUS: tel. 22 608-34-75,
fax 22 608-38-68,
e-mail: rzecznik@stat.gov.pl

Pokój prasowy w holu głównym (do bezpośredniego odbioru materiałów prasowych) czynny w dniach publikowania o godz. 14:00

Internet: www.stat.gov.pl